

ХЪРВАТСКИ ПОЕТИ

гебютен превод на Николай Николаев,

студент дипломант във Великотърновския университет
от курса на Ганчо Савов.

Иван Херцег

Писателят Иван Херцег е поет, белетрист и публицист. Роден е през 1970 г. в гр. Крапина. Дипломирал е хърватска филология в Загреб. В момента работи в хърватския ежедневник „Ютарни лист“, а е редактор в списание „Поезия“. Сти-

ховете му са превеждани на полски, унгарски, македонски, словенски, английски и български. Досега има издадени няколко книги с лирика и с разкази. Носител е на няколко награди, сред които е и голямата хърватска награда за поезия „Горан“.

ПЛАТИНЕНО МОМИЧЕ

Отдавна, докато още света го имаше,
искаше да излезеш от нощния си дом
и гола да крачиш около омайващи светлини,
с лице към непознатото небе.
Каза ми: „Зоват ме изгорели мъхове!
Те са парченца от отминали облаци,
след които съм плакала като дете“.

Твоята тревога беше колебливостта
и океанската тъга те превърна
в нереална, непоносима девица.

Отдавна, докато още прохождаше фотографията,
на втория ден, през нощта, беше фатална изкушителка
за всичко живо в мен,
обичаше ме като глас от водата,
като следа от ледена маска върху стената.

Ти се страхуваше да дишаш
и в екстаз безразсъдно повтаряше:
„Освободи ме, освободи ме...“

Отдавна, когато пространството го нямаше,
 моят дух беше теменужен приказен сняг
 и не знаеше дали ще се родиш и
 ще се превърнеш ли в платинено момиче
 или в ангел в траур.

...
 Преоблечи се завинаги в пробната на живота
 като момиче,
 загърни се с плаща на изгубена гъщеря
 и се върни при себе си, в мрежата, която
 описва свършените вихри на потопа,
 в който всички ще оцелеем,
 но и ще изчезнем от лицето на земята.

Ще ти протегна другата си, по-вярната ръка
 и ще крача с теб по замръзналата вода,
 по снега, който продава най-пресните си сънища
 само и само да навали още веднаж,
 за да прикрие всичко отминало
 и всичко, което ще се случи в мислите,
 в тъканта на безкрая и мига.

Като да ми е изтекло времето,
 започнах да диря следи
 по всички дни, по вчера, по утре.
 А те придобиват значение
 едва когато забравиш четмо и писмо,
 когато отново се родиш човек
 или се вдигнеш от мъртвите, а всичко около теб
 си остане същото, както вчера и утре.

Като да ти е изтекло времето,
 започна да си водиш бележки
 за нас, за завчера и в другиден.
 Днес те няма тук, имаш среща
 със своето „аз“, чакаш го да се появи
 от светлината, от мрака, от височините, от дълбините,
 от утробата в която почиват
 всички закони, молитви и грехове.

КАТО СНЯГ

Нощем не мога да спя,
 затова слушам как случайни духове
 се возят върху времето из Загреб.
 Понякога рязко набиват спирачки,
 сякаш изгубили пътя –
 надолу по гърба ми, надолу по облаците,
 надолу по снега.

И приятелите ми ми казаха „Дека нощ“,
 но пак не мога да заспя.
 Представям си ни на сватба
 в някой ресторант на реката,
 по която всеки сезон се стича
 чист сняг, който не се вижда.

Поискала би от теб сватбена рокля,
 а ти ми обеща неизвестност.
 Нямаше човек, който да ти противоречи.
 Нямаше и такъв, който да не ме види.
 Само аз и ти, ти без мен, аз без теб,
 като всеки изоставен сняг.

И вкъщи, казва мама,
 вали сняг, който никои не вижда,
 а родителите ми са разтревожени.
 Небето се е спуснало чак до земята,
 хората са се смалили колкото нокът –
 и тези тук, и онези там,
 близки и далечни.

Нощем не мога да спя,
 та слушам как случайни духове
 слушат снега, просто като сняг.

ЕДНА НОЩ

Нощес тайно се препитвам
 какво значат думите син и баща,
 какво е да бъдеш едното и другото,
 да бъдеш някому едното и другото.
 – Но нищо.

С теб ли си заминаха всички отговори?
Винаги не ми е достигала само една нощ –
бездната, чрез която бих прескочил животите.

Вселената си остава нежна какофония,
а ти – отново недоизказана,

гумите никога не ще оставят следи,
по които би могла да се разпознаеш.

Думите никога няма да са
по-близо нито до бащата, нито до сина.

ДВОЙНСТВЕН ЖИВОТ

Плаваме по света, в който
не се назовават имена, нито причините за нещастие,
мълчи се отблизо и отдалеч,
говориш от своята страна на спалнята,
от своята страна на живота,
който изграждаш и рушиш
като маска за сенки
под нашите сковани тела.

Признавам, загърбил съм теорията на щастието
с целувки на черно, както и демонстрирането на смущение
от всеки пропиян ден.
Признавам, отричам себе си от теб,
цял един живот, наполовина твой, наполовина мой,
и на Бог нашата смърт нежно назовавам.

Плаваме по света, в който
няма прошка нито за силните, нито за слабите,
в който отдалеч те обичат, а отблизо те мразят.
Сега сама си шепнеш за себе си,
за другата страна на живота –
наполовина твой, наполовина мой.

Ервин Яхич

Поетът, критикът и антологистът Ервин Яхич е роден през 1970 г. в гр. Риека. Филолог по образование. Главен редактор е на авторитетното списание „Поезия“ и редактор на белетристиката в издателство „В.Б.З.“. Досега е издал няколко поетични сборки и три антологии на хърватската поезия, излезли в Загреб и Сараево, и на една – на английски език. Прежеждан е на няколко езика.

КАК ДИШАТ НЕЩАТА

Аз и жена ми дишаме както си знаем
корабът диша грубо в морето
което пък диша скришом
вселената диша за да не диша
а звездите стенат, даже дишат безмълвно
диша и времето през изтощеното слънце
просторът забравя да диша
сводът диша чрез небето което диша по своему
(знам наизуст всичките ви сънища
но не знам как сънищата ви дишат)
та всичко това диша
някои неща пък въздишат
влюбените въздишат
майката въздиша
войникът въздиша
Войната обаче диша
Хората през войната дишат и издъхват
Хората в мир – също
и камъкът диша както умее
и планината си знае как гъх да поеме
и градът знае да диша за да отеква
всичко по някакъв начин винаги диша
някои неща пък се запъхтяват –
например гържавите, а дишат народите
запъхтяват се ТеВе-новините
запъхтяват се полицаите
оризът обаче диша
теменужката диша
всичко което виждам диша
диша и всичко което не виждам
за всеки който диша убедителната причина е

да гиша напук на безсмислието
 особено като гиша безцелно и спокойно
 нещата гишат толкова прекрасно
 в една тяхна глътка въздух откриваш океан от дихания
 за миг времето се разкрива изцяло
 гиша всичко познато и непознато
 видимо и невидимо гиша и издиша
 лозата гиша самолетът гиша кракът гиша носът гиша
 от гишането не може да се избяга
 но на нас хич не ни трябва да знаем повече от това

ПРИЧИНА ДА НАПИШЕШ СТИХОТВОРЕНИЕ

Тази песен може и за подпалвачите на война да бъде
 и за революцията която вдигат бездомните
 и за ситния гаден гъжг
 който няма да завали над нашите полета
 и за прекалено силното слънце
 което не може да се оправдае пред натрупалия сняг
 и за едва живите
 и за твърде рано умрелите
 и за най-мрачната идеология

И за градовете които са се превърнали в масови гробища
 за холокоста
 геноцида
 тероризма
 оръжията за масово унищожение и ядрените програми
 отпадатните води и строгите митничари
 защитените територии и апартейда
 режима на тока на адриатическите острови
 за 8-годишните дилъри на кокаин в Боливия
 за Африка и СПИН-а
 за бедните и богатите
 за страните кандидатки за ЕС и
 за съмнителните им сертификати
 за това как се погазват правата на хората и народите
 за църквите и тяхното право над конфискуваните имоти
 за бездомниците
 които вече споменах
 има достатъчно причини тази песен да е точна
 като телефонен указател и

хубава като времето

И двете неща са налице
 но песента се бои от спасителя и спасението
 от дребните и висшите държавни чиновници
 от ковачите на действителността и техните шпиони
 от това огромно общество
 особено от свободата която раждат безгрижието
 и празните думи
 господата

ПРОКЛЯТИЕТО НА ИСТОРИЯТА

Снощи, когато мрак покри света, на прозореца ми
 кацна мисъл тежка като меч, гореща като пустиня,
 категорична като конституция.

Не се сецам какво съм ѝ отговорил,
 макар да се сецам какво ме попита.

Ако прескоча подчинените изречения и тяхната интонация,
 ако прескоча звученето и тоналността на потъмнените думи,
 ако прескоча двайсет века от човешката история,
 всички начала и завършеци, които знам,
 всички сънища, които не съм забравил,
 всички неутолени жажди –
 мои и чужди –
 няма да остане нищо.

Всъщност ме попита кой е заклал два пъти сина на Нефисе –
 веднъж в някакъв споменик за война
 от хиляда петстотин и някоя си
 и веднъж в Босна
 през хиляда деветстотин и някоя си.

Моля, кажете кой,
 кой е сторил това?

Два пъти прерязалият гърлото на
 едничкия син на Нефисе и
 Нефисиното сърце е заклал.

Два пъти за едно и също
 е клал душата на Нефисе.

МОЯТА РАЗПЛАТА С РАКА

Когато дядо ми си отиваше,
за мен бе важно да не е сам.
От неговата смърт ме делеше
стената на общия ни дом,
която свързваше двете помещения.

Но някак си ми се искаше
тази тревога да продължи,
този смут в моя и дядовия живот
да продължи поне вечно,
но без ракът да руши
с коварните си клещи гърлото и гробовете му.

Сиреч, исках да продължа своя живот,
живеейки неговия.

Всичко се разви мълниеносно, като в реклама.
Не знаех как да измъкна рака от гробовете му,
да го сграбча за главата,
и окончателно да се разплатя с него.
Не можех да го намеря всред
пресушения архипелаг на дядовите гробове,
покрил се, както прави всеки подлец.

Годините си минаваха,
а аз непрестанно си мислех,
както и в момента,
че дядо ми по някаква причина
и до ден-днешен е на тавана
и живее тайно,

че гледа всички ни скришом,
защото така му е по-мило,
също и – че има аквариум, а ракът му е в него,
защото е успял да го опитоми.

Господи,
какъв човек беше само!
Моят дядо
и рака си съумя да превърне в приятел.